

BEL OLID

«Em fa bastant ràbia l'activisme de sofà»

Isabel Olid Báez (Mataró, 1977), més coneguda en el món literari amb l'eufònica reducció Bel Olid, és des del març del 2015 presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC). La primera dona electa en aquest càrrec. Per davant, un Everest en forma de reptes i problemes per al col·lectiu.

*Entrevista de Xavier Aliaga
Fotografies de Jordi Play*

L'entrevista amb aquesta escriptora i traductora que decidí un dia posar-se al capdavant de la reivindicació dels drets dels escriptors podia haver-se fet en qualsevol altre moment. Però les nefastes conseqüències de la reforma de la llei de pensions de 2013 sobre el col·lectiu d'escriptors grans és un bon motiu per fer-la. Bel Olid ens rep en el Laboratori de Lletres del carrer de Casp, un dels molts llocs on desenvolupa tasques paraliteràries.

—Aquesta pregunta la teníem pendent: què empeny una escriptora jove i prometedora...

—No tan jove [riu]!

—... a posar-se al capdavant de l'AELC? Jove amb relació a l'edat dels presidents que l'han precedit, els dos darrers, Jaume Pérez Muntaner i Guillem-Jordi Graells.

—Em fa bastant ràbia l'activisme de sofà, de gent que s'està darrere de l'ordinador, criticant-ho tot sense fer res. Si no has de moure un dit, doncs calla i no empenyis els que estan treballant. Si una cosa ha de canviar s'ha de treballar per canviar-la. De fet, vaig entrar a la junta d'AELC per treballar el

tema dels traductors. Hi va haver molta sintonia, em deixaren fer la meua amb molta tranquil·litat i molt de suport i llavors, quan hi hagué eleccions i Guillem-Jordi Graells consumí els dos mandats que contemplen els estatuts, la junta considerà que podia ser una bona candidata. Quan se'm va plantejar, vaig pensar que sí, per què no. I aquí sóc.

—Un recanvi generacional i de gènere.

—Sí, ha coincidit que tenim la junta més jove i més paritària. I tenim aquest equilibri entre gent jove que té empenya, que té idees i està connectada amb el moment, i també l'experiència de la gent que està molts anys en l'associació, que saben moltes coses i ens ajuden molt.

—Vostè va iniciar el seu mandat amb un estudi de l'estat de la professió. Abans de parlar de les dades, una qüestió prèvia, pel que deia de l'activisme de sofà: tan sols un 19% dels associats contestà l'enquesta.

—No és estrany. Sempre contesta un percentatge semblant de gent, les persones que tenen ganes de fer coses i de canviar la situació. A la secció de literatura infantil i juvenil hi ha bastant activitat. Molta gent té idees, però quan busques voluntaris

per dur-les a terme ens diuen que tenen molta feina. Tothom té molta feina! Però ara mateix estem notant un augment en la participació. De tota manera, coneixem el perfil dels nostres associats i les dades de l'estudi ens semblaven representatives, coincidien amb allò que nosaltres barallàvem.

—**De fet, la dada del 9,7% d'escriptors que poden viure de l'escriptura i activitats col·laterals sembla plausible. Fins i tot generosa.**

—Home, pensa que som poc exigents. Per a nosaltres viure de l'escriptura vol dir que la meitat com a mínim dels ingressos provingui no sols de fer llibres, sinó també de feines paraliteràries, com ara les classes que faig aquí, al Laboratori de Lletres, una feina que té a veure amb l'escriptura creativa...

—**Hi té a veure.**

—Sí, però no, perquè mentre sóc aquí fent classe no estic escrivint res. També es considera la tasca de fer articles per a la premsa. I sí, potser, perquè estàs escrivint, però no sempre té a veure amb la teva feina de creació. Llavors, som poc exigents amb això. I la dada és plausible, sí.

—**Hi ha hagut escriptors fins i tot que han hagut d'abandonar el professionalisme.**

—Sí, totalment. Jordi Llavina va publicar un article sobre això. Hi ha hagut diversos escriptors que han manifestat públicament que tornen a fer una altra feina, de professors o del que sigui, perquè no se'n surten. I això fa pensar. En teoria, ara hi ha molta més gent llegint, però no estem portant aquells lectors cap al nostre terreny.

—**També hi ha un problema de manca de complicitat social. Molta gent pensa que la professionalització és un fre a la creativitat i la llibertat de l'escriptor.**

—Això passaria si tu comprometessis el que escrius, però una cosa és que jo em negui al que em dicten i una altra és que no vulgui cobrar pel que escric. Jo ara trac un llibre de relats a Empúries, d'un grup editorial gran propietat de Planeta, però jo diré el que penso de Planeta i de qui sigui. Si ells no em volen publicar, serà el seu problema. No és el cas perquè he tingut zero problemes. No està renyit dir el que vull i voler cobrar uns drets d'autor dignes, un avançament digne i unes liquidacions com cal. Et frenes si tu vols. El que més ens convé als autors avui dia és diferenciar-nos pel nostre pensament i les nostres idees.

—**Les petites editorials estan fent una tasca de dinamització literària impagable, però les condicions per als escriptors no sempre són les més adients.**

—A veure: els autors tenim uns drets, són irrenunciables i, per tant, si hem de cobrar el 10% de drets d'autor, l'editorial, sigui gran, petita o mitjana, els ha de liquidar. Una altra cosa són els avançaments. Evidentment, quan estàs en un gran grup tens una posició una mica més forta per demanar que en una editorial més petita. Hi ha autors que accepten no cobrar avançaments, o tenen avançaments molt baixos, perquè saben que hi ha un esforç per part de l'editor, que ho posen tot i fan molta tasca de promoció, de presentacions, de xarxes socials... En un grup més gran, tens més avançament però no et tracten de manera tan personalitzada, ets un més dels vuitanta que han publicat aquell any. Nosaltres entenem que hi ha situacions diferents. Si vols fer un llibre de poesia, que solen tenir poques vendes, és lògic que no cobris avançaments, sempre que hi hagi un compromís de promoció, etcètera. Amb el que sí que no estem d'acord és amb llibres que sabem que funcionen però els editors es fan els ronsos. Això passa molt amb la literatura infantil i juvenil, que és un dels sectors que va millor dins de la desfeta →

«Els autors més grans haurien de poder guanyar premis literaris sense que se'ls penalitzi econòmicament»

LA COSA MÉS TERRIBLE, LA MANERA MÉS BELLA

Pel rigor i la precisió amb els quals fa brollar el seu discurs, per la convicció, sembla que Bel Olid faça una vida que està al capdavant de l'AELC. Tal vegada és l'especial relació que té amb les paraules i que fa extensible a l'objectiu de la càmera.

Fermesa i seducció. Potser sí, ja no és una joveneta, però posseeix una seguretat que aclapara. I una vida multitasca que no renuncia a l'escriptura: el seu darrer i molt recent llibre és *Vents més salvatges* (Empúries, 2016) un recull de relats que poua en la foscor humana. "La Bel et pot explicar la cosa més terrible de la manera més bella", sosté Marta Rojals.

"Quan sento parlar d'indústria editorial em fan ganes de posar una bomba", digué Olid en una entrevista. "Sóc pacifista, però tinc alguns impulsos violents que canalitzo a través de l'escriptura. Tota la meva foscor està allí posada", aclareix amb una veu dolça però ferma. Igualment ambivalent.

veure amb la d'uns altres col·lectius. Però creiem que canviar la llei anirà per al llarg termini, perquè encara no tenim Parlament espanyol. I d'altra banda, estem treballant per veure si es pot fer un canvi en l'IRPF de manera que en la declaració de la renda els premis i els drets d'autor fossin un epígraf especial, diferent del de rendiments del treball, perquè no ho són. En el cas dels drets d'autor, es tracta d'un dret inalienable, moral, de propietat de l'obra, lligat a un dret econòmic: si tu obtens un rendiment econòmic de l'obra, jo també tinc dret a rebre uns diners. Es tracta del rendiment econòmic d'uns drets morals com a autor per una creació que jo he fet, no per una feina. I els premis també haurien d'estar en aquell epígraf especial. Quan faig un llibre i em presento a un premi no sé si guanyaré, seria absurd que anessin a una feina sense saber si la cobraràs o no. Per tant no es pot considerar un rendiment de treball. Un lampista que arregla una rentadora sap que cobrarà. És diferent. El canvi d'epígraf es podria fer sense cap de merder i sense canviar cap llei. Serien pocs autors els que arribessin als 9.000 euros en drets d'autor, ens solucionarà el problema en un percentatge molt gran de casos. El problema que tenim és que, si guanyes un premi mitjà, d'uns 10.000 euros, pam! Ja t'han fotut. I creiem que els autors més grans haurien de poder guanyar premis sense que els penalitzi. Com a societat ens hem de plantejar fins a quin punt estem disposats a malbaratar talent, a penalitzar gent que està en la seva maduresa. Ben al contrari, hauríem d'incentivar-los a compartir la seva experiència. Moltes de les millors obres són de maduresa.

—**La mesura, en tot cas, revela el desconeixement sobre el món literari. I el prestigi mínim, irrellevant, que té l'escriptura.**

—Sobretot el desconeixement sobre com funcionem. I no sé si també hi ha una mena de *star-system* molt enganyós, d'escriptors que guanyen molts diners. I la majoria d'escriptors no guanyem molts diners, ni tan sols pocs. No som conscients que en català tenim un públic potencial de 12 milions, que acaba sent un públic realista de set milions, que acaba sent un públic que si vens mil llibres pots estar molt content. En l'imaginari col·lectiu hi ha una visió molt estranya, entre la idealització i una mena de menyspreu, allò d'"escriure no costa res". Doncs sí que costa. I ens agrada el que fem, però a ningú se li acut dir a un metge que li agradi la feina que no la cobrarà. No hi ha cap professió en què passar-ho bé vagi en contra, tret de l'escriptura. ●

→ general. Malgrat això, no es paguen avançaments i, a més, hi ha un esforç dels autors per fer promoció a les escoles, les biblioteques, etcètera, amb el desgast personal que això comporta. Tampoc no podem passar que aquelles feines no siguin remunerades. Si tu estàs tot el matí en una escola, aquell esforç s'ha de recompensar econòmicament, per part de l'editorial, el centre o qui sigui, però no pot ser que els autors continuem fent-ho de manera gratuïta. La crisi ha servit com a excusa per no pagar aquestes coses. Però no podem córrer amb tot l'esforç de la promoció quan sols rebem el 10% dels beneficis.

—**I dins d'aquest estat de coses, faltaven les conseqüències de la reforma de la llei de pensions del 2013, que obliga els escriptors jubilats a escollir entre drets d'autor i jubilació. Una disjuntiva falsa, que no té res a veure amb la realitat del col·lectiu. Quan començaren a detectar casos d'escriptors afectats per la reforma?**

—Ara fa un any. Un dels primers socis era del País Valencià. I se'ns va alertar d'un parell de casos més al Principat. És una qüestió que ara ha esclatat als mitjans però ja fa dos anys que ens posàrem a treballar. En les últimes converses que hem tingut amb Hisenda i Seguretat Social sembla que no es tindran en compte els drets d'autor generats mentre has estat treballant. En tot cas, estem en dos fronts: amb les entitats estatals de drets d'autor, com ara CEDRO, per tractar de sensibilitzar els polítics amb el fet que la nostra realitat no té res a